

Szakpolitikai ajánlások a közösségi médiában megjelenő választási kampányok tisztaságával kapcsolatban

A Political Capital és a Mérték Médiaelemző Műhely kutatói, illetve a Lakmusz újságírói a 2024-es kampányidőszak alatt rendszeresen [közöltek](#) kutatásokat és tényellenőrző cikkeket a választási dezinformációról. Nyomon követtük, elemeztük és ellenőriztük a kampány során népszerűsített, fizetett tartalmakat, és feltártuk, hogy ezeket kik finanszírozzák. Ezen túlmenően – elsőként Magyarországon – arra is kísérletet tettünk, hogy megmutassuk, mennyi pénzt keresnek az egyes közösségimédia-platformok a hamis és félrevezető információk reklámozásával.

Az elemző munka tapasztalatai alapján az alábbi szakpolitikai ajánlásokat fogalmazzuk meg.

Ajánlások a platformok részére

1. A platformok a politikai hirdetések és promóciók átláthatósága érdekében eddig is hatékony lépéseket tettek. Ugyanakkor azt javasoljuk, hogy az ilyen költségek pontos összegét hozzák nyilvánosságra.
2. A tapasztalatok egyértelműen azt mutatják, hogy az egyes hirdetések politikai reklámként való besorolásának gyakorlata még az adott platformon sem egységes, és a különböző platformok is eltérő szempontrendszert vesznek alapul. A politikai reklám egységes és átlátható fogalmának kialakítása érdekében a Code of Practice is előírja a platformok közötti együttműködést (Commitment 3). Az egységes meghatározást ugyan a Code of Practice alkalmazásának első évében kellett elfogadni, úgy tűnik, az egységes fogalom kialakítására a politikai reklámtevékenység átláthatóságáról és célzott folytatásáról szóló rendelet hatályba lépésével van esély. Javasoljuk, hogy a platformok a politikai reklámtevékenységnek a rendeletben meghatározott definíciójához (2. cikk (2) bekezdés) még a rendelet hatályba lépése előtt alkossanak meg egy értelmező ajánlást, amely példákkal alátámasztva segíti a hirdetések kategorizálását.
3. A platformok a választási kampányok meghatározó felületei, ezért elengedhetetlen, hogy a politikai kommunikációval, különösen a választási kampányokkal kapcsolatban átlátható, következetes és kiszámítható gyakorlatokat alakítsanak ki. Jelenleg a politikai tartalmakkal, különösen a szponzorált politikai tartalmakkal kapcsolatos döntések e feltételeknek nem felelnek meg.
4. Javasoljuk, hogy a platformok törekedjenek a politikai hirdetések tényleges finanszírozóira vonatkozó adatok megszerzésére és közzétételére. Jelenleg a politikai hirdetések finanszírozási háttere elfedhető olyan szervezetek bejelentésével, amelyeknek semmilyen valós tevékenysége nincs azon kívül, hogy hirdetéseket finanszíroznak a platformokon. Már önmagában a valós cégszűrés közzététele is jelentősen növelné a transzparenciát.
5. Javasoljuk, hogy az óriásplatformok és a nagyon népszerű keresők legalább a választási kampányok idejére hozzanak létre olyan független ellenőrző testületeket, amelyek az adott ország nyelvét, társadalmi kontextusát és választási szabályait

ismerő szakértőkből állnak, és támogatást nyújtanak a platformoknak a politikai üzenetek értékeléséhez.

6. Javasoljuk, hogy a platformok kezdeményezzék a nemzetközi sztenderdekot követő tagállami tényellenőrző szervezetekkel való szorosabb együttműködést, és a politikai dezinformáció elleni küzdelemben vegyék figyelembe e szervezetek tényellenőrző tevékenységének eredményeit.

Ajánlások a hazai stakeholderek részére

1. A digitális szolgáltatási koordinátor tevékenységével kapcsolatban ugyan még nagyon kevés tapasztalat gyűlt össze, de az európai szabályozás alapján fontos szereplője lesz a platform működésében jelentkező rendszerszintű kockázatok tagállami értékelésében. Javasoljuk, hogy a digitális szolgáltatási koordinátor a választási kampányokra dolgozzon ki olyan stratégiát, amely alapján az érintettek lehető legszélesebb körének bevonásával figyelemmel kíséri és értékeli a platformok működésével kapcsolatos rendszerszintű kockázatoknak a választási kampányra gyakorolt hatásait.

Ajánlások a hazai jogalkotó részére

1. Az európai parlamenti és a helyi önkormányzati választás során a kampányfinanszírozás lényegében szabályozatlan, ami súlyosan egyenlőtlen helyzetet teremt a versengő jelölő szervezetek között. Javasoljuk, hogy a jogalkotó e választásokra vonatkozóan is határozza meg a kampányköltségek plafonját és átláthatóságát.
2. Javasoljuk olyan szabályozás kialakítását, amely alapján a kampány költségeibe minden olyan szervezet költségei beleszámítanak, amelyek valamely jelölőszervezet érdekében tesznek közzé hirdetéseket vagy fizetett tartalmakat.
3. Javasoljuk annak előírását, hogy a politikai hirdetések közzétevői minden esetben, a hirdetési felülettől függetlenül követelhessék a politikai hirdetés közzétevőjétől a politikai hirdetések tényleges finanszírozóinak megnevezését, és ez az adat nyilvánosan elérhető legyen.

Ajánlások az Európai Unió intézményei részére

1. A platformokra vonatkozó javaslatok mindegyike egyben javaslat a Bizottság számára is, mivel a platformok alapvetően szabályozási eszközökkel vehetőek rá a transzparencia növelésére.
2. Annak ellenére, hogy a panaszkezeléssel, a döntések indoklásával és nyilvánosságával, illetve a transzparens működéssel kapcsolatban számos előírást tartalmaz a digitális szolgáltatási törvény, illetve a dezinformációval foglalkozó önszabályozási kódex, a platformok működése továbbra is teljesen átláthatatlan, A szabályozási célok megvalósítása érdekében a szabályok következetes végrehajtására, valamint a részletes szabályok kidolgozására, pontosítására van szükség. A választási kampányok tisztaságának ellenőrzéséhez is kiemelten fontos lenne, hogy a platformok a különböző transzparencia-jelentéseket (Code of Practice Commitment 36-36; DSA 15., 24. és 42. cikk) és a jogsértő, illetve a platformok

szabályzataiba ütköző magatartásokkal kapcsolatban hozott döntéseket (DSA Dashboard) egységes és világos szerkezetben, egységes tartalommal hozzák nyilvánosságra. Javasoljuk, hogy a Bizottság ajánlásban határozza meg a jelentések és az adatok egységes szerkezetét és minimális tartalmi elemeit.

3. Javasoljuk, hogy a Bizottság értelmező ajánlásban tegye egyértelművé, hogy a platformok által hozott döntések indoklását (DSA 17. cikk), anonimizált módon, szintén nyilvánosságra kell hozni.
4. Mivel a digitális szolgáltatási koordinátor hatékony szervezője lehet a platformok működését érintő rendszerszintű kockázatok tagállami értékeléséről folyó diskurzusnak, javasoljuk a digitális szolgáltatási koordinátor függetlenségére vonatkozó európai követelmények (DSA 50. cikk) megerősítését és részletes szabályozását. Ha az adott tagállam a médiaszabályozó-hatóságot vagy annak döntéshozóját jelöli digitális szolgáltatási koordinátornak, akkor a függetlenség megítélése során a Bizottság feltétlenül vegye figyelembe a médiaszabályozó-hatóság függetlenségéről az éves jogállamisági jelentésben tett megállapításokat.
5. Az államilag támogatott dezinformáció jelenleg ugyan nem általános jelenség az EU tagállamaiban, de nincs is hatékony európai eszköz annak felderítésére és visszaszorítására. Az európai tömegtájékoztatás szabadságáról szóló jogszabály (European Media Freedom Act) ugyan szabályozza az állami hirdetések elosztását, de e szabályok végrehajtásáról nem gondoskodik. Az Európai Uniónak ezen felül is minden lehetőséget meg kell ragadnia annak kinyilvánítására, hogy az államilag támogatott, ezért rendszerszintű dezinformáció a demokratikus akaratformálást és akaratnyilvánítást, végső soron a szabad és tiszta választások lehetőségét kizárja, az európai értékekkel egyáltalán nem összeegyeztethető. Javasoljuk, hogy államilag támogatott dezinformáció olyan jogállamisági feltétel legyen, amely szintén az európai támogatások felfüggesztését alapozza meg.

A választási dezinformációt vizsgáló projekt megvalósítására a Political Capital által vezetett, a Lakmusz és a Mérték Médiaelemző Műhely részvételével működő konzorcium 143 ezer eurós támogatást nyert a European Media and Information Fund (Európai Média és Információs Alap – EMIF) nyílt pályázatán. Az EMIF által támogatott bármely tartalomért kizárólag a szerző(k) felelősek, és az nem feltétlenül tükrözi az EMIF, valamint az Alap partnerei, a Calouste Gulbenkian Foundation és a European University Institute álláspontját.

